

## BESZÉLGETÉS NAGY ERVINNEL AZ ESZTERGOMI SZÁLLODA TERVÉRŐL

(Esztergom, Prímás sziget. Creditum, illetve NCC, illetve VBB szálloda, 1989-90. A különféle változatok munkatársai: Kravár Ágnes, Robogány Andrea, Voith Mária, Csongrády János, Heil Tibor, Farkas Erzsébet, Szentesi Anikó, Melanie Agace)

– Úgy csöppentem bele, mint Pilátus a krédóba. Egy barátom fölhívott, hogy akarok-e Esztergomba tervezni egy házat; mondtam, hogy akarok, természetesen. Elmentem a Prímás szigetre, akkor jártam ott életemben először. Fura világ volt ott. Furcsa, szlömös környék; autóklub, műhelyek, és ahogy ezzel a barátommal járkáltunk, ő közben elmondta, hogy itt a föld alatt hévizek vannak meg gyógyvizek, óriási értékek, akkor egyszerre csak odaértünk a Mária Valéria hídra. Én azt se tudtam, hogy ott van; korábban már hallottam róla, de egészen váratlan volt, ahogy előbukkant. Teljesen olyan, mint a Szabadság-híd; egy sötétzöldre festett, gyönyörű, századfordulósi híd, amelyre ki is lehetett menni, volt ott egy drótháló, azon át lehetett mászni, és az ember elindult a Felvidékre. Aztán egyszer csak vége volt. Tulajdonképpen ez az egész történet a szállodáról, ez is ilyen; gyönyörűen indult, aztán egyszer csak vége volt.

– A munkát a Generalart közvetítésével csináltam, ami nem volt rossz; összehívtak különböző szakmai zsűriket, az én tervemhez Jánossy Györgyöt hívták meg, aki Megygyesi Tamással közösen foglalkozott Esztergommal korábban. Gyurkának elég érdekes véleménye volt az egészről; abban teljesen egyetértettünk, hogy ez a sziget soha nem volt része a városnak. Bennem az a kép él, amelyen a sziget török táborhely, és ostromlják a várat. Számomra ez kötődik legjobban a szigethez; valami cirkuszi vagy hadi sátor, s az néz fel a fantasztikus Bazilikára. Önmagában egy örület, hogy van itt egy bazilika, amelyet igazi távlatban egy másik országból látsz; furcsa, szurreális kép.

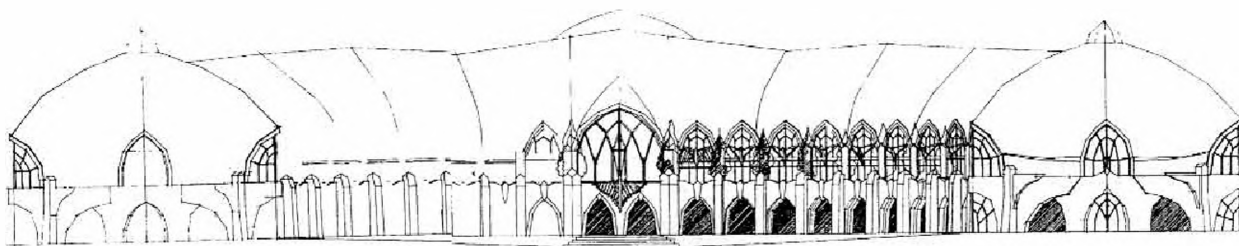
– Sokat gondolkodtam rajta, hogy itt milyen házat csinálnjak, és ha megnézed az első rajzokat, ez tényleg egy hatalmas, sátorszerű épület, s közben a földre bemosódó forma. Ez az egész sziget árterület, s időnként elönti a víz. Abban az időben épült a bős-nagymarosi gát, nekem szakvéleményeket kellett kérnem; úgy mondták, hogy valójában minden terület árvízveszélyes, csak van, amit ezerévente önt el a víz, van amit tízévente; ezt a területet százévente. A ház úgy nézett ki, hogy alatta a föld meg van emelve; törött csontok vagy kövek hevernek ezen a lapos dombon, vagyis marhanagy sziklák állnak ki ebből a lejtős, füves területből, és ezekre épül rá a ház, mint egy nagy sátor. Süttő elég közel van, a követ tulajdonképpen Isten teremtette, vagy nem tudom, hogyan keletkezett, mindenestre nem a közgazdaság képződménye, és arra gondoltam, hogy a bányában vannak hatalmas sziklák. Tönkreteszik ugyan a hegyet a kőbányával, de azt úgyis tönkreteszik. Süttőnél megáll a Dunán egy uszály, kiobbantanak a hegyből nagy darab sziklákat, és ezeket visszük föl a szigetre, és felállítanánk őket, mint hatalmas oszlopokat.

Ez egy, a várostól teljesen idegen szerkezet; erre kerülne rá a tető, amely közepén ki van lyukasztva és besűt rajta a Nap, tehát egy kicsit valóban cirkuszi látvány.

Ez ment is egy darabig. Tetszett ez a jópofa dolog, és azt mondták, hogy tényleg, miért is kellene itt olyan házat építeni, amelyeneket másutt szoktak. Hozzá tartozik a dologhoz, hogy utánanéztünk, és ezalatt a hely alatt valóban értékes források vannak, 90 fokos, gazdag ásványi só-tartalmú vízzel.

A szálloda az út mellett állt volna, amelyik átvezet a Felvidékre, azon a füves réten, ahol most csak hatalmas fák állnak – úgy emlékszem, hársfák – és az egész fölé magasodik a Bazilika, ami tulajdonképpen gyönyörű. Az én házam, mint két ölelő kar, fordult volna a fák felé, tulajdonképpen háttal a szigeteknek, és volt benne egy furcsa kettősség, hogy ez nem a város része, hanem inkább egy vágy, ami egy viszonyt fejez ki, hogy látod az óriási templomot, a püspöki palotát; ezt a többé-kevésbé homogén városképet, és a szálloda ennek az egésznek mintegy árnyéka vagy lenyomata.

A svédek, akik a pénzt adták volna, elvittük Süttőre, megnéztük, hogy ott milyen kő van; kicsit csodálkoztak azon, hogy uszályal hozzuk a köveket, meg hogy ott maradnak a fák a házban. Csináltam szabadkézi rajzokat, amiket bevittünk a Generalart zsűrijébe; ott Jánossy György a maga kedves, kicsit atyáskodó modorában az egészet viccnek vette; azt mondta, hogy ennek semmi köze egy házhoz, csak egy cirkuszi sátor, de elfogadta, hogy amikor törökök voltak itt, a törökök raktak sátrat, most meg a svéddek vannak itt, és a svéddek raknak sátrat, kőből. Tehát ezen átverekedtem magam, és utána azt mondták a svéddek, hogy nagyon szépek ezek a rajzok, és minden rendben van, de most a műszaki rajzokat is meg kellene csinálni. Nekiálltunk, baromi méretű rajzok voltak ötvenesben, néhány méter hosszúak, elkezdtük felszerkeszteni. A svéddek többször eljöttek megnézni a Zay utcába, ahol a teherautópályaudvarnál volt az iroda, mondták, hogy ez nagyon aranyos, meg jópofa, meg az is nagyon jó, hogy biciklivel megyek a tárgyalásra, de ez így nincs rendben, ezt gatyába kell rázni, így ebből soha nem lesz ház, számítógéppel kell dolgozni, menjek ki Norrköpingbe. Én nem nagyon örültem ennek, féltem, hogy most Kelet-Európából odamegyek svéd építész bácsik közé, teljesen le fogok égni. Kimentem és semmi baj nem volt, elmeséltem, hogy milyen házat akarok csinálni. Odaadtam a szabadkézi rajzokat és hellyel-közzel felszerkesztett terveket, egyetértettünk; még megmutattak néhány rettenetes szállodát. A vendéglátóm, a VBB a világ egyik legnagyobb tervezővállalata; Afrikától Ausztráliáig kikötőket, olajkutakat, kongresszusi központokat terveznek. A katalógusuk tele van nagy kocka meg félgömb alakú kubista épületekkel. Hazajöttem azzal, hogy visszamegyek egy hónap múlva, addigra ők készen lesznek a tervekkel. Azt sem tudtam, mi az a számítógép, mint a mosógép, úgy gondoltam, bedobjuk a koszos ruhát, kivesszük a tiszta ruhát. Visszamentem, persze sehol sem tartottak, felszerkesztették az alaprajz felét, és azon tökörészték, hogy a fürdőszobában a lefolyócső huszonhárom milliméter vagy nem tudom, mennyi. Én nem tudtam okosan viselkedni, konfliktus kerekedett az egészből és egy-



másra mutogattunk, hogy ki miatt nem megy a dolog. Hazajöttem, aztán még egyszer visszamentem és közben felszerkesztettük vonalzóval az egészet. Valamikor ebben az időben választottak meg egy kereszténydemokrata vezetést Esztergomban; kitűnő, aranyos emberek kerültek hatalomra, támogatták ugyan ezt a tervet, de ahhoz nem értettek, hogy hogyan kell egy ilyen gazdasági ügyet kezelni. Tulajdonképpen valahol itt kezdődött, hogy a terv végül elhalt. Az egyik ok az volt, hogy a svédok naivak voltak; azt gondolták, hogy össze lehet egyeztetni az ő – bár lehet, hogy ez nem svéd, hanem amerikai – gondolkodásukat, ami a fürdőszoba csomópontjaiból indul ki, azzal a tervvel, amit mi csináltunk. Lehet, hogy össze lehet egyeztetni, de itt nem sikerült. Amikor a sátorszerű tetőt, a sziklákat meg kellett volna oldani, ott ők elakadtak és ettől a dolog ellehetetlenült; ők is csináltak egy tervet, meg én is. Annyira nem értették az egészet, hogy a számítógépes rajzok szerint egy emelettel magasabb lett a ház, mint amilyen az én tervem szerint volt.

Mikor ezt láttam, elég modortalan, bunkó módon hisztériáztam, és akkor átküldtek Stockholmba, a cég központjába, ahol szintén baromi rendes emberek voltak, soha nem találkoztam ilyenekkel; mindenfelé elcipeltek, rengeteg épületet megmutattak, nagyon iparkodtak, hogy ez az egész működjön. De nem működött,

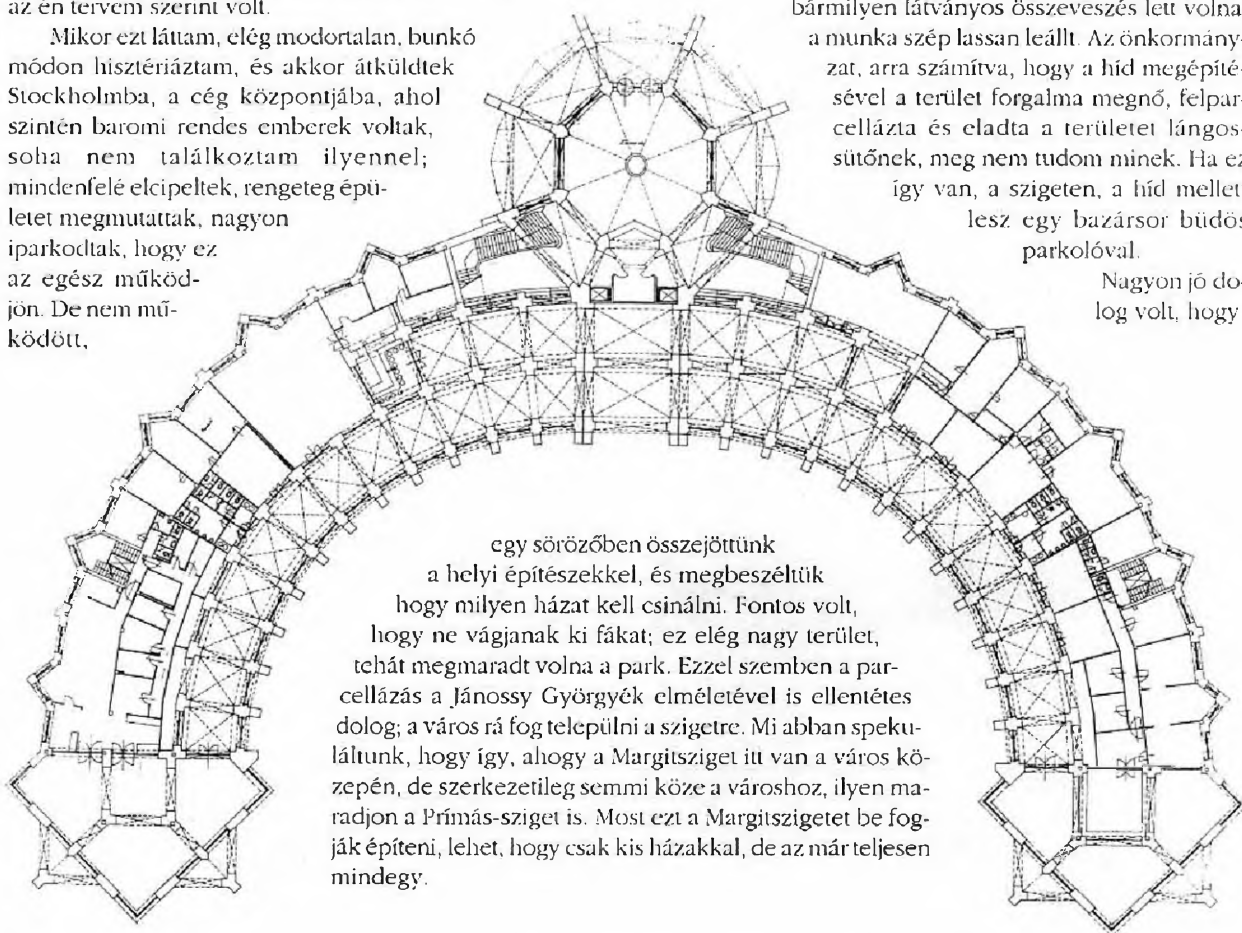
mert az az építészet, amit ők csináltak, olyan baromi messze volt a miénktől, hogy ezt a szakadékot nem lehetett áthidalni.

Egy idő után, amikor én már harmadszor voltam náluk, sikerült felrakniuk az alaprajzokat, de csak úgy tudták folytatni, hogy elkezdtek függőlegesen felhúzni a vonalakat, mintha egyszerűen felemelnék az alaprajzot, én ettől teljesen kész voltam, és itt a dolog leállt.

A terv nem emiatt nem valósult meg. Én ott sok emberrel jóba voltam, és ezt a műszaki félreértést még tisztázni lehetett volna, de közben az önkormányzat félni kezdett a munkától, nem volt elég pénze, elkezdett pénzt kérni az egészet kezdeményező Creditum RT-től a területért. Tulajdonképpen csak a svédeknek volt pénzük, de ők nem mertek kockázatot vállalni. A magyar befektetőknek nem volt pénzük, csak nagyon ügyesen megszervezték a beruházást, mindent opciókkal intéztek, és az önkormányzatnak szintén nem volt pénze. Ezért anélkül, hogy

bármilyen látványos összeveszés lett volna, a munka szép lassan leállt. Az önkormányzat, arra számítva, hogy a híd megépítésével a terület forgalma megnő, felparcellázta és eladta a területet lánugsütőnek, meg nem tudom minek. Ha ez így van, a szigeten, a híd mellett lesz egy bazársor büdös parkolóval.

Nagyon jó dolog volt, hogy



egy sörözőben összejöttünk a helyi építészekkel, és megbeszéltük, hogy milyen házat kell csinálni. Fontos volt, hogy ne vágjanak ki fákat; ez elég nagy terület, tehát megmaradt volna a park. Ezzel szemben a parcellázás a Jánossy Györgyék elméletével is ellentétes dolog; a város rá fog települni a szigetre. Mi abban spekuláltunk, hogy így, ahogy a Margitsziget itt van a város közepén, de szerkezetileg semmi köze a városhoz, ilyen maradjon a Prímás-sziget is. Most ezt a Margitszigetet be fogják építeni, lehet, hogy csak kis házakkal, de az már teljesen mindegy.